

Izjeto vsak dan razen nedelje in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Oredništvo in upravljalni svet:
2627 E. Lawrence Ave.
Office of publication:
2627 E. Lawrence Ave.
Telephone: Lawrence 4435.

LETO—YEAR XVI.

Chicago, Ill., pondeljek, 18. junija (June 18), 1923.

Subscription \$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 142.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

KO JIM NESE, SO PATRIJOTJE, KO PRIDE DAVEK, SE SKRIJEJO.

Premogovni magnat Mortimer B. Flynn je obdolžen, da je oblastnik prikril svoj letni dohodek v znesku \$750,000.

SODNIK WILKERSON JE IZDAL ZAPORNO POVELJE PROTI NJEMU.

Chicago, Ill. — Premogovni magnat Mortimer B. Flynn, ki je obenem tudi največji neodvisni razpčevalac premoga v mestu, se bo moral zagovarjati na podlagi obdolžbe, da je prikril 1. 1921. svoj dohodek v znesku po \$750,000, ker se je hotel tako izogniti plačanju dohodninskega davka. Ta obdolžba je navedena v zveznem povelju, ki ga je izdal proti imenovanemu kapitalistu sodnik Wilkerson potem, ko so uradniki notranjega dohodninskega departamenta pregledali Flynnove knjige.

Tudi tajnik Flynnove kompanije John R. Troutman je imenovan v zveznem zapornem povelju, ki ga dolži, da se je hotel tudi izogniti dohodninskemu davku. Toda ta vsota ni posebno velika. Preiskava Flynnovih računov je bila v poteku že od meseca januarja sem. Takrat so namreč davčni uradniki dobili tiste knjige v poslopju kriminalnega sodišča, kjer so jih imeli že od meseca avgusta lani.

Tedaj je šlo za neke nerednosti šolskega odbora. Flynn ni maral izročiti tedaj knjig rekoč, češ, da so to gonjo vzpizorili njegovi nasprotniki in tekmeči v trgovini. Saj rufejo že več let proti njemu, je dejal.

Zadnji je, da bi se videli knjige, ker bi radi izvedeli iz njih podatke o obsegu njegove trgovine in seznam njegovih največjih računov.

Potem je Flynn nekam kar nemudoma izginil. In več kakor tri mesece so ga iskali, pa ga niso mogli najti. Po treh mesecih pa se je pojavil in dal knjige sodniku McKinleyju, ki jih je izročil generalnemu pravdniku in izredni šolski poroti.

Tem ljudem je bilo, treba več tednov časa, preden so pregledali Flynnove knjige in prečeli njegove račune, ker bi ga radi spravili v zvezo z drugimi imeni, ki so jih imeli na obtožnici v milijon-dolarskem šolskem škandalu. Ko je bila preiskava končana, je sodnik McKinley naročil, naj vrnejo knjige premogovnemu magnatu Flynnu. Ali preden je bilo to naročilo izvršeno, so si jih izposodili zvezni agentje, ker jim je bilo od neke strani namignjeno, da ni pri Flynnu nekaj prav glede dohodninskega davka.

Flynn se igrovno ter pravi, da ni še nikoli imel toliko dohodkov v enem letu.

Vojna in degeneracija.

Zločini izra vojne se silno množe.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Kako strašno učinkuje vojna na нравnost ljudi, dokazuje poročilo tukajšnjega Društva za pretrpinčenje otrok. Poročilo, ki se nanaša na leto 1922, se glasi, da so se po vojni silno pomnožili zločini nad otroci, posebno ostudni zločini nad deklicami.

M. L. Bruce, predsednik društva, pravi, da vsa ta grozila in popačenost izirava iz zadnje vojne. Poročilo navaja 17,176 nemoralnih prestopkov nad otroci pod 16. letom starosti.

"PROSVETINI" ČLANKI V "TRIBUNI".

Čikaška "Tribune" je zadnjo soboto zopet prinesla v angleškem prevodu uvodni članek iz "Prosvete" pod naslovom "Jeklariki baroni se pripravljajo". V tem članku je "Prosveta" okrcala jeklariske mogotčnike, ki so začeli vtihotapljati delavce iz Mehike s namenom, da obdrže stare meze v jeklarških tovarnah v Pennsylvaniji.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Wisconsinska zbornica, sledeča newyorški, je preklcala postavo prohibicije. Enaka predloga v illinoiski zbornici je zaspala.

Razprava pred meznim razsodiščem v zadevi cestnoželezniških nameštencev v Chicagu bo javna. Veliki patrijotje nočejo velikih davkov — zase.

Inozemstvo.

Jugoslavija poslala ultimatum Bolgariji z grožnjo, da zasede Sofijo, ako nova vlada ne demobilizira rezervistov.

Stambulski je bil ubit v boju med vojaki in kmeti.

Razstrelbe v Poruhrju so na dnevnem redu. Francozi obsodili nemškega magnata na pet let ječe in 168 milijard mark globe.

6000 ljudi ubitih vled potresa v Perziji.

RAZSODNIKI V ZADEVI ČIKAŠKIH ŽELEZNIČARJEV IMENOVANI.

Župan Dever je izbral Buscha, železničarski uniji sta postavili odvjetnika Hoyna na svojega zastopnika.

J. M. SHEAN BO ZASTOPAL POULIČNO ŽELEZNICO, MORROW PA NADOSTENO.

Chicago, Ill. — Razsodniki, ki bodo določili, kakšno plačo naj dobivajo delavci čikaške poulične in nadcestne železnice prihodnji dve leti, so bili imenovani na končni konferenci glede železniške poravnave v županovi pisarni.

Župan Dever je imenoval korporacijskega svetovaleca Franka X. Buscha za člana razsodilnega odbora, ki naj bo zastopal 'občinstvo' v obeh odborih.

Bivšega državnega pravdnika Hoyna sta si izbrale uniji, ki ju bo tudi zastopal v obeh odborih.

James M. Shean, ki je odvjetnik čikaških pouličnih prog, bo zastopal kompanijo v razsodilnem odboru za poulično železnico, William A. Morrow pa se bo kot pravni zastopnik nadcestne železnice potegoval za interese svoje kompanije v odboru za nadcestno železnico.

Vsak razsodilni odbor bo sestojal iz treh članov. Uniji in občinstvo imajo v obeh odborih istega zastopnika.

Območje razsodjanja je pred vsakim odborom omejeno le na vprašanje, koliko naj kompaniji povisita svojim delavcem medo v novi lestvici. Mezna lestvica bo segala nazaj do 1. junija in ostane v veljavi dve leti.

Preden se je mirovna konferenca z županom razšla, so unijeki in kompanijski zastopniki podpisali dogovor, da se hočeta obe stranki ukloniti ukrepom razsodilnega odbora.

Osojbe obeh razsodilnih odborov bo, kakor so sklenile vse prizadete stranke, sestojale iz naslednjih članov:

Odbor za poulično železnico: Francis X. Busch, predstavnik 'občinstva', načelnik; Maslay Hoyne, predstavnik železničarske unije; James M. Shean, zastopnik čikaške poulične železnice.

Odbor nadcestne železnice: Francis X. Busch, zastopnik 'občinstva', načelnik; Maslay Hoyne, zastopnik železniških delavcev; William A. Morrow, zastopnik nadcestne železnice.

Seje razsodilnega odbora bodo odprte občinstvu. Vršile se bodo najbrž v mestni zbornici. Kakor je začasno določeno, se prične tiste seje v kakih desetih dneh.

Stinnes zalaga Francijo z železom!

Dunaj, 16. jun. — Dunajski vodilni finančni organ "Die Boerse" obtožuje Hugona Stinnesa, nemškega kralja industrij, da zalaga Francijo z železom, ki se vporablja za izdelovanje orožja, katero služi proti Nemcem v Poruhrju. List piše, da Stinnes prodaja železno rudo iz svojih rudnikov v Avstriji največji tvrdki za izdelovanje topov v Franciji.

SENAT DRŽI S KAPITALISTIČNIMI MESE-TARJI KAKOR VEDNO.

V zadnjih urah sedanjega zasedanja je senat porabil v zadevi osemurnega delavnika svojo staro taktiko.

OSEMURNI DELAVNIK UTRNE BITI SPREJET LE, ON SE ZGODI 'OUDNE'.

Springfield, Ill. — Državna narodna skupščina hiti, kolikor je more, da reši v zadnjih trenutkih svojega letošnjega obstanika kar največ zadev, ki so zostale valed raznih nepotrebnih prerekanj in prepiranj. Ena najvažnejših in najpomembnejših predlog, kolikor jih je bilo uvedenih letos v poslanski zbornici in v senatu, je pač ona, ki jo je uvedla poslanka mrs. Lottie O'Neill in ki se poteguje za ženski osemurni delavnik. Poslanska zbornica jo je sprejela brez vsakršnih popravkov in pristavkov. Ali njena važnost se menda ne zaveda naš glavni senat.

Senator Barr je predlagal, naj se senat izogne dnevnega reda ter reši predlogo za ženski osemurni delavnik. Toda le 21 senatorjev je glasovalo za ta predlog. Bil je torej štirih glasov premalo, in predlogo je najbrž smatrali za mrtvo.

Ob reševanju te predloge se je senat posluževal taktike, s katero je ubil že marsikatero pametno in koristno zakonsko osnovo. Pol-elanska zbornica jo je, kakor že rečeno odzgoraj, sprejela kar brez vsakršnih ovinkov in pomisljanj, ker so voditelji vedeli, kakšnim mojimstvom jo izročijo. Na so jo poslali v senat. Zavedali so se, da jo bodo senatorji ali tako preustrojili, kakor bi bila valed denarnim in industrijskim mogotcem, ali jo pa zavrgli. In niso se motili. Vse njene določbe so tako zasulaki, da bi naj bil ženski delavnik omejen na devet ur s šestinpetdesetimi urami na teden. Nadalje je senat še dodal točko, po kateri naj bi jo uveljavila državna industrijska komisija. To je zadalo predlogi malo manj kakor smrtni udarec.

Senator Barr si jo je prizadeval rešiti. Ali vsa njegova prizadevanja so bila zaman. In sedaj jo more rešiti edinole še kak 'legislativni šudek'.

Obe legislativni hiši trinpetdesete skupščine sta sprejele resolucijo, po kateri bo v torek dne 19. junija zasedanje odročeno do 30. junija, ko se legislatura razide sine die. Deset dni je gvernerju odročeni, da podpiše ali vetira predloge.

Državna davčna predloga je odklonjena. O predlogi za odpravo posebnega časovnega sistema za čikaško mesto in vse druge kraje po državi, se danes še ne da reči, kako bo.

Predlogo za "ameriški jezik" je poslanska zbornica sprejela s 102 proti 7 glasovom. Zakonska osnova določa ameriški jezik za službeni jezik v državi Illinois. Beseda 'English' mora biti povsod črtana in nadomeščena z izrazom 'American'.

Brezposelnost v Nemčiji.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Trgovinski ataše Herr-ing v Berlinu poroča trgovinskemu departamentu o silnem naraščanju brezposelnosti v Nemčiji. Število brezposelnih delavcev znaša več ko šest milijonov. Vlada je izdala za marcu enajst milijard mark podpore brezposelnim, kar je zelo malo, če se pomisli, kakšno vrednost ima danes marka. Delavce v ženo in dvema otrokoma potrebuje danes najmanj 80,000 mark v tednu za pokritje najnujnejših izdatkov, v dobi pa komaj 28,000 mark podpore, ako je brez dela.

VREMENJE.

Chicago in okolica. — V torek jasno; zmerni južni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 76, najnižja 63. Sonce izide ob 5:14, zaide ob 8:24.

PROČ OD KALIFORNIJE!

Los Angeles, Cal. — (Fed. Press.) — Kalifornski kapitalisti, namesto da bi povisali delavcem meze, mečejo velike vsote denarja za oglaševanje v časopisih v vzhodnih državah, v katerih lažejo, da je v Kaliforniji veliko pomanjkanje delavcev. Namen te kampanje je, privabiti veliko armado delavcev v Los Angeles in druga mesta, tako da se stari delavci ne bodo upali zahtevati višje meze. Zlasti bi radi dobili veliko lesnih mehanikov.

6000 LJUDI UBITIH VSLED POTRESA V PERZIJU.

Število žrtv strahne katastrofe morda naraste na 20,000.

Moskva, 16. jun. — Podrobnosti o zadnjem potresu v severni Perziji so razkrile strahno katastrofo, ki je še malo znana zunanjemu svetu. Tukajšnje perzijske poslaništvo je objavilo sledeče podatke:

Na tisoče ljudi je mrtvih. Število žrtv se zdaj presega 6000 in morda naraste na 20,000, ko bodo znane vse podrobnosti. Kraj neresice obsega tisoč štirjaskih milj in tam je bilo najmanj štiri milijona ljudi. Na tisoče ljudi je ranjenih. Drugi tisoč so na begu v silni paniki proti jugu.

Cel hrib nad rodovitno dolino severno od mesta Tarbot je izginil. Na tem hribu je bilo pet velikih in bogatih vasi. Hlbe so bile zgrajene iz sivo obdelanega kamna in tudi strehe so bile iz kamnitih plošč. Kmalu po potresu, ko se ljudje mirno spali, je prvi potresni sunek podrl strehe, ki so padle ljudem na glave. Strašni krik umirajočih se je slišal daleč v dolino. Varuhi ovac in goveje živine v dolini so se tudi prebudili, ko se je zasibala zemlja pod njimi.

Drugi sunek, ki je kmalu sledil prvemu, je po odtrgal vse planoto s petimi vasi in jo pognal po strmini navzdol v dolino. Tritisec oseb, ki so deset minut prej mirno spale, je bilo v hipu mrtvih in pokopanih pod milijoni ton kamenja in zemlje v vzhodni hriba. Mesto Tarbot, ki ima skoro izključno enonadstropne hiše na ravlini, ni toliko trpelo; vendar pa je bilo čez tisoč prebivalcev ubitih in na tisoče ranjenih.

Perzijsko poslaništvo je objavilo v 'Izvestijih' prošnjo za denarne prispevke.

Vojna v Poruhrju.

Nemški premogovniški magnat mora plačati 168 milijard mark kanti.

Werdenn, okupirana Nemčija, 16. jun. — Francosko vojno sodišče je obsodilo Paula Kellermanna, nemškega generalnega ravnatelja premogovnikov v Oberhausenu, na pet let zopora in 168,000,000 mark globe, ker ni hotel dati reparacijskega premoga Franciji, niti plačati 40-odstotnega davka od premoga.

Duesseldorf, 16. jun. — Osem oseb na vlaku, ki je vozil v Pariz, je bilo smrti ranjenih, ko se je razpočila bomba na tiru blizu Mainza. Druge razstrelbe so bile pri Offenburgu in Bonn.

Francoske vojaške oblasti so razglasile obsedno stanje v vseh krajih, kjer so se pripetile eksplozije.

Berlin, 16. jun. — Francozi se danes raztegnili ekonomsko blokado v zapadni Nemčiji s okupiranjem vseh železniških postaj med Dortmundom in Kraysothom. V zasedenih krajih so aretirali župane in naložili mestom visoke denarne globe radi razdevanja železniške proge.

Brez manja angleškega jeklarja ne pride nikamor. Spopetni si to zmanje, ako ga ločimo. Narobni si "Slovensko-anglijske slovnice", katere je izdala in ima na prodaj Jeklarjeva založba S. H. P. J.

Ultimat Jugoslavije; Stambulski ubit.

Mala ententa in Grška sta poverili Jugoslaviji nalogo, da okupira Sofijo, ako nova bolgarska vlada ne demobilizira rezervistov. Srba če se zbirajo pred Caribrodrom. — Vest, da je bil Stambulski ubit, se vzdržuje. — In Belgrada poročajo, da bolgarski kmetje oblegajo Sofijo in kralj Boris ima letalo pripravljeno za beg.

LOZANSKA KONFERENCA SE ZOPET RAZBIJE.

Francozi zahtevajo zlato od Turčije.

Lausanne, 16. jun. — Splošno mnenje tukaj je, da se lozanska konferenca razbije v par dneh. Najmanjšega znamenja ni, da bi se Francozi in Turki sporazumeli glede predvojnih dolgov.

Delegatje so boje, da Francija pošlje ultimatum Turčiji, ako Iamet paka ne pristane na zahtevo francoskih delegatov, da Turki plačajo dolgove Franciji v zlatih frankih.

Hroma Jutlica.

Ali le tedaj, kadar delavce ubije pravica.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Pred nekaj dnevi so časopisi poročali o nekem veteranu vojne v Španiji, ki je po štirih letih pravljanja itotali 6000 odškodnina za telesne poškodbe, katere je doblil na lajži. Tu pa je drugi slučaj, ki jasno kaže, kako pošastna je boginja Pravice, kadar delavce poteka pri nje.

Daniel J. Curran je bil ubit v decembru 1911, ko je delal na parniku. Par tednov po njegovi smrti je vdova zatekla parobročno družbo za odškodnino in porota je spoznala družbo krivo ter prisodila vdovi \$6500 odškodnine. Družba je vložila pravis na višje sodišče, ki je razveljavilo razsodbo nižjega sodišča in dovolilo družbi novo obravnavo. Od tistega časa se je stvar vlekla od leta do leta; za novo obravnavo ni bilo nikoli časa. Končno je zadeva prišla na vrsto pred dvema tednoma po — dvanajstih letih. Porota je zopet spoznala družbo krivo in prisodila vdovi poleg prve vsote s obrestmi vred še \$15,000 odškodnine in povračilo vseh njenih sodnijskih stroškov, skupaj \$25,503. Družba je pa zopet vložila pravis in vdova bo menda čakala drugih dvanajst let!

Dunaj ima 75,000 prov.

Dunaj, Avstrija. — Iz službenih statistike je povzeti, da ima to mesto dvakrat več psov, kakor jih je imelo pred vojno, in sicer 75,000. Na prvi pogled bi se zdelo nekam čudno, kako je to, da redi ta obubožano mesto toliko psov. Ali tam se ni šuditi. Kajti Dunajčanje nimajo teh psov iz razkošnosti, nego iz potrebe. Pred vojno ni bilo toliko ropov in vlovov, kakor jih je sedaj, in ogromno število družin ima pse za varhe pred tatovi in roparji. Psi varujejo tudi osrednje pokopališče, zakaj; če več mrtvecev je prišlo prav dunajskim strakam v šlovaški podobni.

SODNI NALOG PROTI PREDSEDNIKU HARDINGU ZAHTEVAN.

Washington, D. C. — V sporu radi izpremembe tvrdke Paterson (N. J.) Safe Deposit and Trust Co. v narodno banko je vložil na sodišču William B. Bean tožbo, v kateri zahteva od sodišča sodni nalog "mandamus" proti predsedniku Hardingu, ker ga hoče tako prisiliti, da popovno otvori to zadevo. Na sodišču so rekli, da je minila že dolga vrsta let, ko je bil predsednik stranka v takšni zadevi.

Stambulski ubit, pravi Sofija.

Sofija, 16. jun. — Aleksander Stambulski, ministrski predsednik Bolgarske od leta 1918, je bil ubit v petek zjutraj v vasi Vetren blizu svojega rojstnega kraja Slavovice.

Vest o njegovi smrti je tukaj uradno potrjena. Uhili so ga vladni vojak, ko so jih napadli kmetje, ki so hoteli osvoboditi svojega voditelja.

Poročilo o Stambulskijevi smrti je sledeče: Stambulski je bil ujet pri Goloku v četrtek zjutraj. Vojaki so ga posadili v avtomobil in se napotili z njim proti Sofiji. Neko jih je Stambulski prosil, naj ga peljejo v Slavovico, kjer ima na svojem domu važne listine, katere bi rad vzal seboj. Peljali so ga v Slavovico. Ko so se približali vasi Vetren, so na robu vasi zadeli na množico oboroženih kmetov. Kmetje so spoznali Stambulskega in napadli vojake. V boju je ujetnik skočil iz avtomobila, toda vojak, oziroma oficir, ki ga ni pustil izpred oči, ga je hitro ustrelil.

Nova vlada poroča, da so kmeti nemiri povsod zadušeni in da je "revolucija" zmagala. Diktator Cankov je razveljavil vse zakone in naredbre prejšnje vlade, ki so bili naperjeni proti militaristom in buržoaziji. Časopisi, ki so bili prej zatrti, so zopet izšli. Samostani, katere je bil Stambulski zapri in zaplenil njihovo imetje, so zopet odprti.

O Stambulskem in njegovih pristalih se razširjajo najbolj najbolj fantastične vesti. Po Sofiji kroži govorice, da ga niso ubili vojaki, temveč kmetje. Govore tudi, da bi se bil Stambulski ta teden oklical za kralja Bolgarske, če bi ga ne bila revolta vrgla od krmila.

Stambulskijeva karijera.

(Ako je Stambulski res mrtve — kar je lahko mogoče — tedaj je izginila zopet ena slikovita osebnost s pozorišča političnega življenja Evrope. Bil mu je 44 let. Bil je sin revnih kmetijskih starikov in samouk. Oženil se je s svojo štibeljico v nadi, da se od nje kaj nauči. To mu je bilo na veliko korist. Povzpcl se je do (Dolge na 3. strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Junija 30-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davcom potrdila naročnino. Ponovito je potrebno, da se vam ne uveljavi list.

POSLEDICE PROHIBICIJE.

Britska ladija je napravila na enem potovanju več ko pol milijona profita!

Prohibicija ni nikogar poboljšala, dasiravno so prohibicionisti pred uvedbo prohibicije alikali v živih barvah, kako se ljudje spremenijo v kratkem času v angelje, ki ne bodo imeli najmanjše potrebe po opojnih pijačah. To je dandanes pribita stvar, kajti dokazov je na tisoče, ki pričajo jasno kot beli dan, da prohibicija ni poboljšala ljudi.

Prohibicija ni samo pozabila poboljšati ljudi, ampak je tudi znižala federalne, državne in občinske dohodke, obenem pa pomnožila federalne, državne in občinske stroške. Davki, ki so jih plačevali žganjekuh in prodajalci opojnih pijač, izginejo zdaj v žepih tihotapskih žganjekuhov, prodajalcev opojnih pijač in korumpiranih političarjev in nekaterih korumpiranih uradnikov, ki miže na oha očesa, kadar je treba prijeti prodajalce opojnih pijač in tihotapske žganjekuhe. Ljudstvo pa pije veliko slabšo pijačo, kot pred uvedenjem prohibicije, kar dokazujejo pogosti smrtni slučajji zaradi uživanja žganja, ki ni žganje, ampak je navaden strup. Samo v Chicagu je od novega leta do četrtega junija umrlo sedem in devetdeset oseb, ki so se napile tihotapskega žganja. Zanimive številke bi se dobile, ako bi imeli natančne številke, koliko oseb je umrlo v vsej deželi zaradi uživanja tihotapskega žganja po novem letu. Prepričani smo, da bi bile številke tako visoke, da bi ljudstvo v pretežni večini in na glas zahtevalo odpravo ali pa spremenitev osemnajstega amendmента, ko bi se izvedela resnica.

Državne, občinske in federalne oblasti so nastavile veliko uradnikov, da se prohibicija izvede. Fakti govorijo, da je bil ves ta denar dozdej vržen v vodo, kajti razmere so zdaj slabše, kot so bile prve mesece po uvedbi prohibicije. In to je tudi razumljivo. Po uvedbi prohibicije so pivci imeli zaloge opojnih pijač doma, ki so jih kupili pred uvedenjem prohibicije. Ko so pošle te zaloge, so pa pivci pričeli segati po vsakem strupu, ki ga kdo ponudi na prodaj. In tako je prohibicija povzročila, da so razmere prišle iz dežja pod kap.

Nekaj dni nazaj so časniki poročali, da je neki kapitan izjavil, ki dovaža žganje z Bahamaškega otočja do nekega mesta, nuaahajajočega se petnajst milj od obrežja, kjer ga na nalože tihotapske ladije, da ga utihotapijo v Združene države, da se mu te vrste "biznis" tako izplača, da kmalu postane milijonar. Poleg je trdil, da je njegov "biznis" popolnoma legalen, ker on prodaja žganje zunaj trimiljskega pasa. Za stvar se je izvedelo, ko je kapitan prišel v New York, da zamenja ameriški denar za britaki.

Nekega druga brzojavka iz Londona pripoveduje, da se je vrnila domov britska ladija, ki je pripeljala trideset tisoč zabojev škotskega žganja do gotovega mesta zunaj trimiljskega pasa. Tam so žganje pokupili kapitani tihotapskih ladij in tihotapci in ga utihotapili v Združene države. Kapitan izjavlja, da je bila ladija na potu šest mesecev, čisti dobiček pa znaša sto tisoč dolarjev. Dalje pripoveduje kapitan, da v teh vodah mrgoli piratov, ki so napadli neko škotsko ladjo, da ji odvzamejo žganje.

Velika Britanija je uvedla precej visok davek na žganje. Ta davek se iztirja neizprosno. To pomeni, ako pojde tako naprej, da bo ameriško ljudstvo plačalo vojni dolg Velike Britanije, ker kupuje žganje, ki prihaja iz Velike Britanije ali iz njenih kolonij.

Poleg prinaša prohibicija razne diplomatske zapletljaje in še druge sitnosti.

Te razmere se lahko odpravijo in odpravi jih lahko kongres. Kongres je inicijativni in uvedel osemnajsti amendment in kongres zopet lahko inicijativno modificira ali pa odpravo osemnajstega amendmента. Prihodnji kongres že to lahko izvrši. Ali bo kongres to storil? Da, izvrši bo, ako bo ljudstvo glasno zahtevalo tako akcijo in se kongres ne bo oziral na grožnje in prošnje vodopivskih fanatikov.

SLIKE IZ NASELBIN.

Rochester, Minn. — Minnesota je res lepa dežela za kapitaliste, a žal, ne za uboga delavca, kakor sem jaz. Obstreljena ptica s trdom leti dalje, da si polkše varnega zavetja, kjer se zdravi, ako ji je ozdraviti. Tako si tudi jaz iščem zdravilnega kraja, kar pa je bilo dozdej brez uspeha. Kamor pridem, mi kažejo dalje. Ko sem bil pred časom v Hot Springsu, Ark., sem izvedel za sloviti Rochester v Minnesoti, kot zdravilni kraj. Kot vsverjeten Jože sem bil takoj prepričan, da bo to res kraj same in odšel sem.

Ko sem prišel sem, so me takoj vzeli v roke za preiskavanje. Zdeli so me voditi od mize do mize, od vrat do vrat, od zdravnika do zdravnika. Čim so me enkrat vsa dobro pregledali, so mi vzeli kri. Bila je zdrava, revmatizem pa ne. Potem so me en dan strdali, da so drugi dan lahko preiskali želodec, uporabljali so X-farke in to je trajalo celi teden. Nato pa sopes od zdravnika do zdravnika. Ko sem prišel sem, me je zdravnik iztehtal in ko me je iztehtal zadnji, sem bil za 15 funtov lažji. Ni čudno, saj me je kakih petdeset zdravnikov imelo po rokah. Ko so vse končali, pa so me poslali k računalni mizi in me lepo pozdravili s \$100. Ker pa jih ubogi Jože nimam, da bi plačal, so rekli, da me bodo prišli pogledat vsaki mesec, dokler vsota ne bom plačal.

Brez nič je torej nič, za denar pa se vse dobi, le zdravje ne, ki si ga mlad človek ne zna varovati. Ko se postara je seveda prepričan, da bi se varoval, ker je že poln bolezní.

Še malo moram omeniti, kar se tiče preiskave na kliniki. To je nekaj dobrega, da je preiskava za vse enaka, za berače kot za milijonarje; s plačilom pa je tako, da je beračev dolar ravnotako dobrodošel kot milijonarjev, le čakati morajo novadno dalje, če se beraču posreči, da ga kje isprosi. Milijonarjevega imajo seveda takoj v rokah, ko delo izvršijo. Razlike je torej toliko kot med debelim in suhim konjem. Debeli konj bo laglje vlekel, suhi pa bolj težko, a vlekel bo vseno.

Pogledati moram še malo v park, kako imajo kaj tu. Saj ni nič posebnega, a zase vseno ne morem obdržati. O Rochesteru v Minnesoti sem čul, da je posebno mrazel kraj. Pa ni tako hudo. Po vsem parku sem že videl cveteli lepe rože in tudi lep spomenik imajo v parku od dr. Viljama Mayo, ki stoji na osem čevljev visokem kamnitem vznožju. Moč je umrl leta 1911, pa njegovo ime še slovi med prebivalstvom. V parku je tudi maj sverinjak, kjer sta dva od aile velika medveda, kakorina še nisem videl. Z menoj je bil prijatelj dr. Harth, ki se je polajil, rekoč, če bi me kateri izmed teh dveh medvedov prijel v svoje tace, da bi nemudoma izglinil moj kronični revmatizem. Pri trdil sem mu, a takega "zdravljenja" bi si vseno ne privoščil. — Da ne bo kdo vprašal, kakšna sta medveda; rajše sam povem, kaj eden je črn, drugi rjav. Pa še druge živali imajo: bivola, srnjaka, opice, aligatorje, tri sorte papig, dvoje volkov, tri vrste lisic, tri jabece in še druge živali, o ribah pa ne morem popisati, kajti reka Rochester je tako kalna, da se ne vidi do dna.

Predno odidem od tu, sem že sklenil, da grem do enega preiskovalnih zdravnikov za popolno preiskavo. Stori sem tako in zdravnik je rekel, da je vse dobro, le hud revmatizem imam. Tistega pa tu ne morejo ozdraviti. Njegov oče, je rekel zdravnik, da ga je tudi imel, pa je sam izglinil čez dvajset let. Tako bo baje tudi z mano.

Pozdravljam brate in sestre S. N. P. J. in štatele "Prosveto". — Joe Fernhe.

Library, Pa. — Ni še dolgo temu, ko je bil pridoben v "Prosveto" iz naše naselbine dopis rojakica Feliksa Rozina, kateri se je dokaj pravilno izrazil o prijaznosti naših naselbine in o grehilih libraryskega premogorova. Res križ je na svetu za nas proletarce. Če se človeku posreči, da pride v prijazen kraj, ima pa drugi strani smolo (predel namreč; tako za vse menda nikjer ni vse prav).

Toda pustimo to. Moj namen je, da malo opišem, kako napredujemo na dotrženem polju. Če si tujec in te pot nanesa v našo naselbino, ni treba praznati, če imamo pri nas eno ali drugo podporno društvo ali političen klub, Sloven-

ski dom ali svojo godbo, ali če smo strokovno organizirani. Vse to se dobi pri nas in še celo kar se tiče dramatike se gibljemo, sicer počasi, a s gotovostjo. Začelo se je z dramatikom, kar je največ zasluga Feliksa Rozina (škoda, da nas je zapustil) in Florjana Pisheka — in šlo bo naprej, kakor gre vse drugo, kajti pri nas je skupni na rojakov, ki gledajo in delujejo za napredek, na ozirajo se pri tem na kake osebne koristi ali nekoristi. Tako, ko je enkrat nekaj začeto, smo gotovi, da bo napredovalo. Z našo dramatikom je še tako: začela se je in napredovala bo. Na to pot se sicer stavijo razne zapreke, toda neustrašno bomo šli preko njih.

Onim, ki se zanimajo za dramatikom, že tem potom povem, da priredi dramatični odtisk Slovenskega doma dne 23. junija igra "Razvalina življenja", katere pričetek je ob 7:30 zvečer. Igra je vsakom zanimiva in podučna ter upam, da nas rojaki iz okolice polnočtevno posetijo, da bo naša dvorana nabito polna. Če bi še par iger dobro uspelo, vsaj tako kakor zadnje, pa bo skoraj gotovo v bližnji bodočnosti lahko povečan oder v našem Slovenskem narodnem domu. Vaj tako se malo namiguje.

Torej rojaki iz bližnje okolice, ne pozabite priti dne 23. junija. Posetite nas, da nam pripomorete do boljega uspeha. Diletantje se pridno veščajo in upajo, da bodo vsak svojo nalogo dobro rekli.

Sedaj pa še nekaj o naši godbi. Z malo izjemo so godbeniki Slovenci. V šestih mesecih učenja so toliko napredovali, da se je čuditi. Največa zasluga gre prvič njim samim, ker so tako vstrajali, drugič njih dobremu učitelju in tretjič vsem rojakom v naselbini, ki jih v enem ali drugem oziru podpirajo.

Dosti truda in skrbi je dalo našim prvim štiridesetimi ali petdesetim naselbencem (čas njim) postaviti stavbo kot je naš Slovenski dom, ki se ponosno dviga na malem hribčku sredi naselbine. Ne vem natančno, ampak približno \$17,000 je stalo vse skupaj: zemlja stavba in vse drugo, kar spada zraven. Ob času zadnje stavke, je bilo težko dihati, ker ni nihče mogel posejati in je marsikdo zahteval posojeno vsoto nagaj, toda to je preboljeno in sedaj ni skrbi. Izplačane je toliko, da se zanašajo na malenkostni dohodek krijejo tekoči stroški. Le tako naprej v složenem delu, pa ne bo pretiralo več kot dve ali tri leta in Slovenski dom bo plačan.

Da so rojaki v naši naselbini naprednega mišljenja, se lahko vsakdo prepriča, če stopi v Slovenski dom in pogleda, kako časopisje je na razpolago. Za slučaj bolezni, nesreče ali smrti, je menda vsak Slovenec ali Slovenka v naši naselbini zavarovan pri tem ali onem podpornem društvu. Vaj jaz n. b. Bogar ne poznam, da bi bil toliko brezbrisen, da bi ne bil zavarovan. V naših društvih imamo tudi nekaj Slovanov, to je Hrvatov in Poljakov.

Ker skoraj vsak dopisovalec opiše delovne razmere v svoji naselbini, naj tudi jaz omenim, da zadnji čas delamo vsak dan. Kako kdo zasluži, pa je največ odvisno od prostora. Nekateri zaslužijo boljše, drugi slabše. Vse drago imamo v naši naselbini, samo da bi imeli vestnega dopisovalca (pa denarja tudi nimamo), da bi večkrat kaj pisal. Čital bi marsikdo rad, pisati pa noče nihče. Da nimamo dobrega dopisovalca, se vidi že po tem, ker se iz naše naselbine ni nihče oglašil o naših družinskih razmerah. Morda je bolje tako, da se ni. Po mojem mnenju je bilo pisanega o družinskih razmerah veliko nepotrebnega.

Pozdravljam rojake širom Amerike. — Anton Kralj.

Universal, Ind. — Iz naše naselbine so zelo redki dopisi in tudi jaz nimam kaj dobrega za poročati. Delamo že dosti dobro, a delo se nanovo ne dobi, ker je tu v okolici Clintona veliko število delavcev brez dela.

Naznamim vsem sorodnikom in znancem Johna Speha, da mu je umrla njegova soproga Marija Spah, rojena v Solčavi v Savinjski dolini na Spodnjem Štajerskem. Stara je bila šele 33 let in zapuščila sedem nedorašlih otrok. Bila je dobra mati in tudi dobra članica našega društva "Prijaznost" št. 305. SNPJ.

Društvo oblažuje izgubo svoje zveste sestre in izreka globoko sožalje ostalim: možu in malim otrokom.

V imenu društva se zahvaljujem vsem sosednim društvom za kra-

šno venco in za obilo udeležbo pri pogrebu, da smo pokojnici mogli dati krasen sprejem na zadnji poti. Pokojni sestra Mariji želimo mirno spanje v hladni tuji zemlji.

Pokojnica je bila priljubljena v tej naselbini kakor po vsej okolici, kar se je tudi pokazalo pri pogrebu. Bili so navzoči vplah val Slovinci iz Universal in okolice ter vsa sosedna društva: društvo "Skala" št. 50, društvo "Studentek" št. 213, št. 461 iz Sirkville, št. 474 iz Blanforda, torej pet društev SNPJ, kakor tudi društvo "Premogor", št. 16, S. S. P. Z. iz Clinton, Ind.

Torej še enkrat hvala vsem skupaj. V enakem slučaju bo tudi naša društvo vam na razpolago. — M. Brunett.

Intervju s Čičerinom.

Moskva. — (Federated Press. Poroča Anise.) — Razgovarjala sem se s Čičerinom, komisarjem zunanjih zadev, o stvareh, o katerih ima zunanji svet ravno zdaj krive pojme.

Na primer Leninova bolezen. Po svetu vlada zelo napačno mnenje glede bolezni Vladimirja Ilija Ulanova, je rekel Čičerin. Mnogi ljudje in mnoge vlade mislijo, da močne osebnosti ustvarjajo velike dogodke in v Rusiji da vse visi na Leninu; kakor hitro Lenin umrje — mislijo — se zruši sedanja Rusija. Iz tega se vidi, kako slabo svet pozna rusko situacijo.

"Lenin res igra veliko vlogo v ruski vladi," je rekel Čičerin, "kakor je prej igral važno vlogo v formiranju komunistične, pravzaprav boljševičke stranke, toda vladajoča sila v Rusiji ni Lenin, temveč komunistična stranka. Upamo in srčno želimo, da Ilijs okreva in se vrne k delu, ampak bodoča ruska politika ne zavisi od tega dejstva."

Čičerin me je opozoril na zadnji kongres stranke. Razlike med takosvanimi deščarskimi in levčarskimi komunisti so le senoce; glede temeljnega programa ni nobenih razlik. Gospodarska konsolidacija sovjetske republike je zdaj glavna naloga stranke. V tem so vali edini.

Omenil je napredek, ki je prišel izra polnoljnih konferenc v Genovi in Haagu. Kdor je opazoval razvoj dogodkov od minulega leta, lahko vidi, da letos ni več tiste volje za kompromise a kapitalističnim svetom, kakršna je bila lani. Pred enim letom bi bili sovjeti dali takorekoč vse za finančne kredite in koncesije, danes pa vlada popolnoma drugo razpoloženje. Ruski delavec in kmet se ne sanjata več za zunanjo pomoč, niti ne čakata nanjo. Rusija je spoznala na svojo srečo, da si do gotove meje lahko sama pomaga.

"Zunanji kapital je dobrodošel," je rekel Čičerin, "ampak pod nobenim pogojem ne dopustimo, da bi kapital postal jarem za rusko ljudstvo. Počasi, toda sigurno se naše ekonomsko življenje postavlja na noge. Vaj tuji opazovalci lahko vidi hladni in normalni značaj našega življenja. Velike mase so prepričane, da se stopnjema izvečejo iz vseh kriz in dosežejo blaginjo in popolni razvoj pod popularnim sovjetskim sistemom. Inozemski kapitalisti so dobrodošli na podlagi vzajemnega dobička, ali nam ni treba odstopiti niti enega palca naše gospodarske neodvisnosti."

Potem sva govorila o cerkvenih procesih in ekskuciji vikarja Butkiviča. "To afero izrabljajo proti nam ljudje, ki nam nasprotujejo iz drugih razlogov," je dejal komisar. "Najvišja oblast, ki je potrdila smrtno obsodbo, je imela v rokah dokumente, ki neopobito prikazujejo zločin veleizdaje. Neumnost je govoriti in pisati, da zatiramo vero. Zadnji cerkveni zbor v Moskvi je pokazal, da ima ruska cerkev ne le svobodo, pač a tudi dobre pogoje napredka pod režimom sovjetov. Toliko časa dokler voditelji cerkve ne kujejo zarot proti vladi in spoštujejo naredbo ločitve cerkve od države ter naredbo glede šol, imajo vsa veroizpovedanja v Rusiji popolno svobodo."

Opozorila sem ga na gotove šolske uradnike, ki vodijo v šolah protisovetsko propagando. Čičerin je odgovoril: "Šole ne učijo vere, niti ne smejo imeti protisovetske propagande; šole morajo biti nevtralne. Lahko pa se zgodi, da po edini šolski uradniki prekoračijo meje in te napake se bodo popravile."

Delavski list je sila, s katero računava val nasprotnik.

Nova Internacionala.

Hamburg. — (Federated Press. Poroča Louis P. Lochner.) — Čet 600 delegatov iz tridesetih dežel je tu zborovalo od 21. do 23. maja in ustanovilo novo socialistično internacionalo.

Prireditelji sta bili dve grupi delegatov: oni, ki so zastopali drugo ali londonsko internacionalo, katere je podpirala vojno, in zastopniki politretje ali dunajske internacionalne, katere prištali so bili od začetka (kakor stranka v Italiji) ali pozneje proti vojni.

Hamburškemu kongresu se posvečilo združiti razne socialistične struje, naredil pa je še nekaj prepred med komunisti in socialisti. Zahteva tretje ali komunistične internacionalne za enotno fronto je bila zavrnjena iz razloga, da komunisti niso odkritostni. Kongres je zahteval, da ruske komunistične oblasti izpuste iz zapora vse menševike, socialne revolucionarje in druge delavce, ki so nasprotni komunistom, drugič, da ruski komunisti opuste diktaturo in sprejmejo režim politične svobode in demokratične samovlade. — Dva delegata sta glasovala proti tej resoluciji, toda več delegacij, med temi tudi angleška delegacija, se je vzdržalo glasovanja.

Na drugi strani je bila sprejeta resolucija, ki zahteva de jure priznanje Sovjetske Rusije in obsoja vsako vmešavanje kapitalističnih vlad v ruske notranje zadeve.

Druge zahteve kongresa so bile: Oproščenje političnih jetnikov v vseh državah, varstvo narodnostnih in plemenskih manjšin, odprava finančne nadkrotnosti, kakor dela liga narodov v Avstriji, in resistenca s strani delavcev vseh dežel napram zavezniški politiki v Poruhru in Porenju. Kongres je odobril osemurni delavnik.

Ustava nove Internacionalne se med drugim glasi: "Socialistična delavska internacionala je unija takih strank, ki sprejmejo načela ekonomske emancipacije delavcev izpod kapitalističnega gospodstva in ustanovitev socialistične družbe za svoj cilj ter ne odvisno politično in industrijsko akcijo delavskih organizacij kot sredstvo za doseg tega cilja. — Sklepi Internacionalne so obvezni za vse priključene organizacije. — Internacionala ni le efektivni aparat v mirnem času, marveč tudi v vojnem času."

London je bil izvoljen sedež nove internacionalne. Tom Shaw iz Anglije in Friderik Adler iz Avstrije sta tajnika. V mednarodni eksekutivi so Hillquit in Berger iz Amerike, Vandervelde iz Belgije, Longuet iz Francije, Branting iz Švedske, Wels iz Nemčije, Troeltsch iz Nizozemske, MacDonald in Henderson iz Anglije in drugi.

IZ PRIMORJA.

Posledice arretacije ital. kurirja v Zidanem mostu. Dosedaj so si jugoslov. državljani, ki so delali kjerkoli v Italiji, lahko prisrkebi pravico nadaljnega bivanja, če jim je dovoljeno poteklo, naravnost od jugoslovanskega konzulata. Odkar pa so jugoslov. oblasti v Zidanem mostu aretirale in zaprile ital. kurirja, je stvar druga. Takoj po izvršeni arretaciji so italijanske oblasti izvršile revanžo. V Postojni ko n. pr. odgnali karabinerji od dela tri jugoslovanske delavce z družinami, jih vkleinili in spravili v zapore. Ko so bili predstavljeni referatu, seveda v železju, jim je ta rekel: "comme tu, facio anche io" (kakor ti me ni, tako jaz tebi). Predno pa so bili tako aretni, da so svedeli te besede, so bili delavci 6 dni v preiskovalnem zaporu, in šele nato so bili zopet v železnih verigah odgnani na postajo, od tam pa v Logatec; tu so jih dali zopet v zapor in nato šele so jih poslali v domovino. Eden od teh je moral v Celju prehoditi celo križevno pot, predno je prišel do omenjenega vizuma. Koliko morajo vrniti tega pretrpeti razni prosilci pri oblastih, da dobe potrebne listine: in vizume, bomo spregovorili ob priliki. (To smo prejeli od zavednega sodruga, ki živi še dalje časa v Italiji in gleda s težkim srcem brutalno početje fašizma.)

Ali val, mha? se tvoj deček tako rad potepa s drugimi dečki in uganja rane "porodnosti"? Odgovor na to in mnoge uganje v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Kakom biogenetika", katere dobiš pri Knjižnici matici SNPJ.

A. P.

Lastovka.

(Dalje.)

Nagnilo je solnce trudno svojo glavo, povečalo se mu je lice in ohladilo. Še parkrat je z enim očesom pomežiknilo čez goro in ugledalo. Od vzhoda sem se je valila črna noč in pokrila mestice s tihim mrakom. Nebo se je obklopo v temnosinji plašč, potrošen z zlatimi zvezdicami. Zamisljeni mesec je zažarel iz oblaka, njegova hladna svetloba se je razlila po ulicah in predla za ogli in drevesi komaj vidne sence. Njeni travki — so nemo otipavali po bledele židove, časih pogledali skozi zaveso v sobo, kjer so naslikali na stene in tla vijugaste sence. Iz temnih daljav so stopale svetlo rumene luči, prej neznačne in komaj vidne.

Velik oblak je priplaval od neke in zagrnil mladi mesec, kot da se je svetla ladja pogreznila v temno valovje. Noč je požrela, sence so zbežale in tanek vetrič je nežno zapiskal čez polje. Zgubil se je bil, strah ga je bilo samega in begal je jokaje, iskajoč družbe.

Nastala je sanjava pomladna noč. Povsod so se videli sledovi naglih odločb beleže zime. Po toplem dnevu, polnem dremotne bleščobe, so hišice naglo zapirale svoje trudne oči. Okno za oknom je zatemnelo, zdrknila je zadnja zavesa, zadnje zaklepanje vrat je odmevalo po vežah. Daleč neke se je pesem pinjaka porazgubila v nejasnih, pretrganih glasovih.

Na ulici se je pojavila sence, neko je prihajal. Sledil je uder z vratmi in korak je obmolnil. Poslednji bum je utonil v tišini.

Bila je že globoka noč, ko sta priskakljala potihoma na trg dva nevidna pomladna duhova in se ustavila pred veliko hišo. Ozirala sta se dolgo na vse strani in poslušala.

"Vse počiva" je zašepetal večji.

"Oh, mene pa tako zebe," je zastokal naenkrat manjši in se stisnil k večjim vratom.

Bil je že čisto mlad in nežen in je prišel letos prvičkrat s pomladnimi četami tako visoko. Stal je bil dozdaj v službi pri predstražah v sami pomladanski srajčki,

tam pa so ostro pihali sovražni vetrovi.

Naenkrat pa se je tako prestrašil, da je v hitro pozabil na mrz. Kajti začel je bil v bližini kora-

Človek je le," ga je pomiril starejši.

Za ogliom je izginil stražar. "Kako čudni so ljudje!" je dahnil mladi, strmeč za njim v prazno ulico.

Nato je jel ogledovati hišo, ki ga je čuvala pred vetrom. Bila je najlepša na vsem trgu. Vhodnišče so krasili lepi oboki, skozi spranjo vrat je lezel dolg svetlobni žarek velike luči, ki je gorela v veži. Pogledal je parkrat tudi skozi ključavnico in si mel nato od prepriha premražene oči.

"Kdo stanuje tu?"

"Sodnik s hčerko." Zamislil se je mlajši ter premleval ti odgovor v svoji zaspani glavi.

"Ali je ta hiša njegova?"

Zdaj je pač njegova" je odgovoril starejši raztreseno.

Mali je nalahko odprl velike oči in mala usteca ter se enkrat s pogledom oplazil pročelje. Pozabil je bil medtem, kako so mu sovražni vetrovi očitali novice, ki so ga tako skelele, da je nehote segal z roko pod koleno.

"Vse drugačna je, kakor so druge."

"Seveda, ko pa so jo zidali tuji."

Ta odgovor je zopet močno zaposil misli malega radovednega, kajti pomudil se je mnogo trenotkov pri njem, predno je vnovič izpregovoril.

"Znano mi je to lice. Z juga, kaj ne?"

"Da."

To mu je bilo prekratko.

"O, povej mi, povej njeno zgodovino, ki si to že tolikrat hodil!"

"Sitnež, vse bi rad naenkrat izvedel!"

"Prosim, prosim!"

"Naj bo, se je odločil večji in tiho dostavil:

"Ker si se tako junaško boril —"

Pomislil je za trenotek in prišel:

"Pred davnimi leti je zahajala semkaj lepa tujka z globokoga juga in ostajala čez poletje tu. Hladila je po gozdu sama, zamisljena in otočna. Stika ni iskala s pre-

bivavci, ti pa se niso upali vprašati jo, ker je bila tiste dostojanstvene višjnosti, ki ne dopuščajo poizvedovanja in radovednosti. Tiho, skoro neopazeno je odhajala vake jezen edot proti jugu, neznanu kam. Zato so jo nazvali lastavico.

Kako pa so se čudili meščani, ko so neke pomladi naenkrat počeli zidati zanj to hišo. Tako nepričakovano, brez pravega vzroka! Morda je v trenutni trmi izpustila svojemu srcu vaje, morda je to iskala tihega zavetja pred silami viharja, bogve! Starega Gasperja je pridobila zase, ki pa tudi ni nič govoril o njej. Njemu je izročala ključ, kadar je odhajala.

Kot črna starka že, pa je nekoč pripeljala s seboj dva vnuka, lepega dekca in prekrasno dekle. Od tedaj sta jo ta dva, kakor se spominjam, spremljala vsako leto in da ne bi deček v tem času pozabil za učenje, je zahajal kot učitelj v hišo mlad dijak z visokih šol, sedanji sodnik. Ta se je seveda kmalu smrtno zaljubil v dekle, ki se mu je smehljala kot pomladno solnce. Zblaznel bi bil, da ga ni marala. Ona pa se ni veliko zmenila za njegove bolečine, vzela ga je z nesprijetno hladnokrvnostjo, rekel bi, iz lahkomišelnega sočutja. Bil je prenežen, ona pa je ostala neizpremenjena, nežna in živahna, z vedno istim pristranim usmevom, ki ga to ljudje ne poznajo, ki se ga naučijo le doli, na toplem jugu.

Prišla je jesen, starka se je odpravljala nazaj in — ona je njo. Tedaj je on prebledel nad njenim početjem.

Ali mu ni mogla žrtvovati svojih starih navad, svoje domovine? Vse to! Toda solnce južne lepote mu žrtvovati ni mogla. Zima bi jo bila zalila, ubijala.

Čeprav težko, je vendar vsak nekaj popustil in hodila je odalej na nimo vsaj za nekaj mesecev do li. Kakor stara lastavica, ki je kmalu na to umrla in zapustila tu di to hišo svoji vnukinji.

"Ah, zdaj se ne čudim!" je vzkliskal iznenaden.

"Da ravno ta hiša danes ni tako veselo proslavljala prihoda naše kraljice, kakor druge. Zato pač ne, ker ti ljudje poznajo večno pomlad."

Njeno življenje.

Fovest — Spisala Zofka Kvedar-Demetriović.

Klasova knjižnica — Izdala "Matica slovenska".

(Dalje.)

Ti ne veš, koliko je zapravlil in zalupal! Kako sem se bala, da se bo že takrat izgubil. Ampak k sreči se je vseeno nekako izmotal iz onih zank, naredil je izpite. Oh, sem si mislila, zdaj je rešen. Toda vedno iznova se je začelo. Dobil je lepo službo na Štajerskem. A pomladi, prišel je v slabo družbo, kvartati je začel, ves zaslužek je zapravlil in še iz grščinske blaginje je vzel denar. Telegrafski sem morala obljubiti, da vse poravnam, drugače bi se mu bilo slabo godilo. In službo je izgubil seveda. Par mesecev je bil pri meni doma. Kaj mi je vse delal, se ne da v kratkem povedati. Na vse strani je bil dolžan; na hriboce je podpisal moje ime in morala sem plačati. Potem je zopet našel službo. Poldrugo leto je bil mir. Pa se je zopet pripeljal k meni. Mama, daj mi toliko in toliko, če nočeš, da bom izgubljen! In dala sem. Rada ga imam, saj je dober. Samo družina ga zapelje. Kakor otrok je slab. Nekaj časa strpi, premaguje se, pa ga spet dobiho in zvabiho. Če ima dobre prijatelje, je dobro z njim, če ima pa slabe, je izgubljen. In to veš, da je pokvarjenih ljudi več kakor dobrih. Devetindvajset let je star, pa se ne moreš nič zaneesti nanj. Če bi ga človek držal za roko in vodil, bi bilo vse dobro, najboljši bi bil, ali kako more človek paziti na odraslega moškega! Enkrat sem bila pol leta pri njem neke na Gorenjskem. A kaj bo mati? Jaz sem že bolehnna in stara, jaz ne morem za njim po gostilnah in v njegovo tovarišstvo. Še huje je bilo. Vsak drugi dan je hotel denarjo od mene, pa sem rajše odšla spet nazaj. Vse mi je že zapravlil. To le hišico sem podedovala po sorodnikih. Za njegove otroke bo, sem si mislila. Ali vse je že zadolženo. Bog ve, če umrem pod svojo streho. Res imam tisto penzijo po možu in ne bom stradala nikoli, a navedla sem se na to le hišo, pa bi mi bilo le težko, iti čez prag s silo. No, zdaj bo vse drugače. Samo da se je oženil. Kar opisiati ti ne morem, kakšen kamen se mi je odvalil od srca, ko mi je pisal, da se oženi. Neka moja znanica je iz vakega trga doma, tej večniš pijejo z doma o tem in onem. Ta mi je povedala, kakšni so tvoji starši, kako jih vse spuštuje in kako resna in pametna dekleca si ti. Ti ga reši! Vem, da ga reši. Ti si tudi za me še edino upanje. Saj je dober. Tako mehko srce ima, da bi kožo dal s seboj za drugega. Kolikrat se je jokal pred menoj; kopal se je sam nad seboj. Vidim, da je dober. Mati sem mu, rada ga imam; na koščke bi si iztrgala srce iz prsi zanj. Toda jaz ga ne znam in ne morem voditi. Ne morem mu pomagati. Nimam moči nad njim. Ti si mlada, lepa, rad te ima, ti boš lahko dobila oblast nad njim. Pazi nanj, dobra bodi z njim, vodi ga, svetuj mu, opora mu bodi! Stokrat in tisočkrat sem mislila v srcu: edino še pametna in

dobra žena bi ga rešila. In ti si pametna in dobra, to vidim in čutim."

Kakor vir, ki ga ni moči ustaviti, so se izlile težke in modne besede nad Tildo. Kakor toča na cvetoče polje so se ji ušle na srce, komaj prebujeno v prvi sluti življenja. Majhna in boječa je postala njena mlada duša, vse uplašena in zbegana. Široko so se odprle njene nevedne dekleške oči. Mladi udje so zatrepotali pod odejo, kakor od nagle bolezni.

Taka bo torej njena pot? Tako težka bo njena naloga? Kaj ni še premlada? Od kod naj vzame poguma in moči?

Samo mater in očeta je poznala in v trgu le počene, resne in spoštovane ljudi. Nobenega lahkomišelnika ni bilo med njenimi znanci. Saj je še otrok, tudi Roman je rekel, da je še otrok. In ona naj bo njemu voditeljica in reševalka, zavetel in opora?

Bridke solze so se vzdignile, kakor val iz srca, in so ji iztekale iz oči. Iz atimljenja, prenaplajenih, prestrašenih prsi se ji je izvil bolesten stek. — Oh, sreča, kje si? Saj te še ugledala nisem in že bežiš...

"Nikar se ne jokaj, Tildica," je besedovala njegova mati. "Malo sem te prestrašila. A ti moraš vse vedeti. Morala sem ti vse pojasniti. Ali ne boš se, ti ga ljubiš, tvoja ljubezen ga reši. Ljubezen je močnejša, vse premore."

Ljubezen! se je prestrašila Tilda v duši. — Kaj ga ljubim? Kakor prvi nežni, občutljivi evet spomladi se je narahlo odpirala ljubezen in že je dihlil mrzel veter, že je pala slana. Oh, ona je bila takega srca: najprej spoštovanje, potem ljubezen...

"Nikar se ne jokaj, golobica moja," je tolažila njegova mati. "Kako si pobledele, kako si se prestrašila. Prehitro sem ti povedala, polahko bi ti bila morala vse razodeti... Ali glej, komaj sem te čakala. Tisočkrat sem mislila, da bom tako govorila snahi, kadar mi jo pripelje sin. Še takrat, ko nisem slutila, da boš to ti. Še pred leti, ko si bila ti še otrok."

Tilda je ihtela. Stemnilo se je pred njo, zbala se je življenja.

Domev bom pisala, si je mislila. Saj ne vem, kaj naj počnem. Svetovali mi bodo... Toda ne, kako naj jim piše vse, saj ne bi razumeli... In bolelo bi jih... Ne morem obremeniti očeta in matere s takimi skrbmi... Stara sta že. Preveč me ljubita. Vse mir bi jima vzela, starost bi jima zagrenila, če bi jima pisala, da se bojim, bojim življenja...

"Umiri se nekoliko," je prigovarjala Romanova mati. "Ko vse malo premisliš, boš videla, da ni tako hudo. Kaj ni neka krasnega, rešiti pogube človeka, ki ni pokvarjen, ne hudoben, samo malo prelašt? In vidiš, tebi bo to lahko. Ljubezen je vsaka dolžnost lahka in sladka."

"Da dolžnost mi je to in izpolnjevala je bom," je rekla Tilda glasno. In beseda "dolžnost" je jo dala čudno moč. Saj je bil svojega očeta in ta nikoli ni pomišljal, kadar je ukazoval dolžnost. Silnega, hrabrega in radostnega srca je izpolnjeval vse svoje življenjske dolžnosti, ki mu jih je naložila uroda. (Dalje prihodnjik.)

"Saj tu ni nikogar več, ki bi jo poznal."

Užaljen, da ta logični sklep ni vodil k resnici, je poyesil mlajši glavico. Nato je vprašal z napestjo.

"Sodnikova gospa —?"

"O, lepa žena je umrla zelo mlada."

"Pa varj njena hčerka?"

Starejši je pogledal po trgu in rekel počasi:

"O, te na bi pustil sodnik za nič."

Pomolčal je in priduškaval.

"Zakaj, zakaj?" je silil mlajši.

"Iz jeze, iz ljubosumnja, kaj vem!"

Tega mlajši očividno ni razumel, kajti gledal je nekaj časa tovarišu začuden v obraz, nato pa vprašal naivno: "O! — Kaj pa poslušam?"

Veter je gnal kos papirja črez trg, premetaval ga in dral po šastno.

(Dalje prihodnjik.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Mednarodna stranka v Jugoslaviji se je razbila v dve frakciji: v lojalno in v iredentistično.

Avstrijski parlament je odobril dogovor med Avstrijo in Jugoslavijo, ki je bil sklenjen za časa bivanja avstrijskega kancelarja v Beogradu.

Dvojen roparski umor v Zagrebu. V gozdu zagrebške okolice sta ubita dva tihotapca u srebrni no in zlatino, ter oropana. Polica je prišla zločinom na sled. Izkazalo se je, da je bil soudeležen pri umoru dijak VII. gimnazije Hrvoj Paskijević, sin tajnika trgovaške zbornice v Zagrebu. Značilno za zagrebško policijo je, da ni hotela aretirati Paskijevića, pa čeprav so govorila proti Paskijeviću naravnost porazna dejstva. Take je bilo policijsko mnenje, da je kupil Paskijević po umoru motorno kolo za 120.000 kron. Dokazano je bilo, da je Paskijević tihotapec z zlatino. Na njegovem stanovanju so našli okrvavljene bankovce, njegovi čevlji so bili zamazani od blata in bili so limi čevlji, kakršne je po odtisku v blatu na kraj zločina nosil ubijalec. Dognano je bilo dalje, da je tih pred zločinom Paskijević kupil revolver, ki je imel isti kaliber, ko kroglice, ki so se našle na kraju zločina. Prišlo so na dan še druge lopovščine, ki jih je uganjal do kosti isprijeni mladenič. Toda kljub vsemu temu ga policija ni hotela izročiti, češ, da je nemogoče, da bi bil zločinec sin tako ugledne rodbine. Posledica te neoprostljive obzirnosti je bila, da je Paskijević četrti dan po storjenem zločinu v avtomobilu pobegnil na Sušak in od tam v Reko. Zagrebška policija je izdala nato za Paskijevićem tiralice in razpisala nagrado v znesku 4.000 dinarjev za tistega, ki ga zaledi. Značilno pa je, da je bil osebni popis v tiralici napačen. Korupcija v zagr. policiji je torej prav čedna. Ko je prišel Paskijević na Sušak, mu je pomagal pri prehodu meje in zamenjavi denarja dijak Lončarič, ki se drugače tudi peša s tihotapstvom. Lončarič je v svojo nesrečo seznanil

Paskijevića s dijakom Kalajdžićem, ki je na svarilo bančnega uradnika Stedua pred Paskijevićem. Paskijevića prijavil policiji. Še isti dan je bil Paskijević na Reki aretiran in alcer ravno v trenutku, ko je hotel pobegniti skozi okno stranišča. Dijak in Stedul sta nato dobila 2000 D nagrade, 2000 D pa reška policija. Po večkratnem zaslišanju je Paskijević deloma priznal čin. Priznal je, da je z bokserjem pobil Katalinića, nikakor pa neče priznati, da je vzel denar. Pri zaslišanju laže Paskijević ko najbolj zakrknjen zločinec in ovaja tudi vedoma popolnoma nedolžne ljudi, samo da bi odvrnil policijo od pravega sleda. Toda ta njegova namera ne bo uresničena. Eden od zločincev, ki je sodeloval pri umoru, neki tridesetleten lopov Mikoč, je bil aretiran v Bakru. V ječi se je nato Mikoč obesil. Imel je na vesti več težkih zločinov. Dosedaj je bila aretirana nadalje cela vrsta ljudi, ki so imeli posla s Paskijevićem, med njimi tudi več dijakov. Tudi je policija v Zagrebu priredila več levov po kavnarh, ki so bili vesokoli uspešni. V vsaki kavnari je bilo aretiranih po več ljudi, ki nič ne delajo, nimajo nobenega premoženja pa so vendar vai polni denarja. Zanimivo je, da je bilo med njimi tudi več dijakov, ki so mesto da bi bili v šoli, igrali po kavnarh karte. Nadvse čudno je, da so mogli vai ti razni tihotapei s zlatom nemoteno vršiti svoj škodljiv posel.

Povest "Jimmie Higgins" je prozno dupe ameriškega proletrata ob času velike vojne. Dobi se pri Književni matici S. N. P. J.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Junija 30-23) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovno jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen, valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi druzetveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago je za leto \$6.50, pol leta \$3.25.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

IMAM NA ZALOGI PRAVE LUBASOVE HARMONIKE

tri in štiritrsto. dvakrat, trikrat in štiritrsto ugledna, nemika, hranjaka in chromatična, kakor tudi korekta in harmonična.

Imam tudi prave STAROKRAJSKE KOSE

kovane na roko in svetovno znane tovarne SCHENKEL-KREHOF & Söhne, v dolžini od 2 1/2 do 25 inčev, po sledočih cenah: Posamezna kosa po \$1.50, šest kos območji ali več po \$1.25. Skladno orodje, dvoje vrste, po \$1.50, vrsti se blagovni po \$1.00. HEBBARD brusilni kamni, najboljši vrste po 50c.

Pri teh orodjih je poštnina za vsakega v ameriški vred je polovični tudi čez vnanje. Radi vas vprašamo, kaj se jih že naročili od vas.

ALOIS SKULJ, 323 Epsilon Place, Brooklyn, N. Y.

NARAVNOST V DUBROVNIK (JUGOSLAVIJA)

Z najboljšim in najnovijem Cunard Anchor Line parnikom na obo

TUSCANIA

17,000 ton

odpluje iz New York naravnost v Dubrovnik, Reko in Trst

V SOBOTO, 30. JUNIJA

Potniki so v kabinah s dvema, štirimi in šestimi posteljami. Velika obednica, kadilnica in posetilnica.

Za cene in druge informacije vprašajte bližnjega agenta.

CUNARD-ANCHOR LINES

140 N. Dearbon St. Chicago, Ill.

POTNIŠKI ODDELEK BANČNEGA ZAVODA EMILA KISS-A 133 SECOND AVE., NEW YORK CITY

Najboljša prilika za direktno potovanje v domovino v 12 dneh preko Dubrovnika in Trst s parniki

Junija 30. PRES. WILSON, cena\$102.50

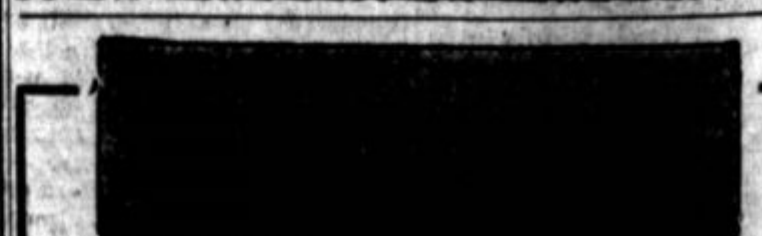
Junija 30. TUSCANIA, cena\$105.00

in vojni davek \$5.00.

Kadar nameravate potovati, mi takoj naznanite in jaz vam prepišem prostor.

Dopremljam rojake iz starega kraja. Pošiljam denar v stari kraj.

POTNIŠKI ODDELEK BANČNEGA ZAVODA EMILA KISS-A 133 SECOND AVE., NEW YORK CITY

ODHOD IN PRIHOD.

Na pomol in na postajo se največ potuje. Potniki se vračajo v domovino, bodijo tje na obisk in po opravkih.

V STARI KRAJI—Ako ste Vi med onimi, ki se namenjeni v stari kraj to pomol, tedaj se v Vaso borijo, da potujejo "čez" tvrdo ZAKRAJŠEK & ČEŠARK v New Yorku, ki je znan, ga svoji točki in sledijo potniki in kateri vam priporočajo oni številni rejali, ki so do sedaj stali na potovalci.

IZ STAREGA KRAJA—Po 1. junija t. l. bo spet prišla 6424 Jugoslovanska v Ameriko. Ako ste Vi namenjeni dobiti kako orodje in staro kravo, tedaj je najboljša prilika, da v Vaso borijo, da potujejo "čez" tvrdo ZAKRAJŠEK & ČEŠARK v New Yorku, ki je znan, ga svoji točki in sledijo potniki in kateri vam priporočajo oni številni rejali, ki so do sedaj stali na potovalci.

POSILJANJE DENARJA—Tvrdo ZAKRAJŠEK & ČEŠARK ima svojo lastno direktno avto in pošto in zanesljivo bankam in starim krajem in je zato v stari kraj najlažje na službo pri posiljanju denarja. Mladi potniki pridejo tedaj na našo postajo ter se izposljuje hitro brez vsakega odlašanja.

Ne pozabite tega, kadar pošiljate denar v stari kraj.

Za nadaljnja poizvedila se obrnite na

SLOVENSKO BANKO

ZAKRAJŠEK & ČEŠARK,

70 — 9th Ave., New York, N. Y.

NOVE VICTOR PLOŠČE

Vse po 75c. Za pošto prilozite posebej 35c.

- 72206 Al me boš kaj rada imela? Oj, ta Polonca
- 72207 Ljub'va moja kaj si st'rla? Otak Bleški
- 72227 Zgaj mi, ptičica, glasno Po gorsk grmi in se blika
- 72208 Oj, ta vojaki boben Pobit sem star le in 18 let
- 72210 Mla mila luncica Slopec
- 72231 Oj, slata Vinča Kaplja ti Pavced me pozna
- 72231 Stajarka—Valček Pomladanski dan—Polka
- 72364 Na Gorenjskem je sletno Tišek in tišina
- 72721 Mlaka na širav v Coney Island Na Mailherdi
- 67979 Gorenjska Zdravica Svarjenje (Tenor)
- 72818 Se davno spadi Kadar boš ti vendar šel Naprej
- 72707 Vse Mine

Cenike za prave glasne VICTOR gramofone zastoj.

IVAN PAJK,

Victor Dealer

24 Main St., Conemaugh, Pa.